

CSIKI LAPOK

POLITIKAI HETILAP

ÉS CSIKVÁRMEGYE HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Gyógykúrák M. utóda könyvtárára, hová a lap az elmei részét illető minden közlemény, valamint hirdetések s előzetési díjak is küldendők.	Megjelenik a lap Minden Szerdán. Kéziratok nem adóznak vissza.	FELADÓ SZERKESZTŐ: Dr. FEJÉR ANTAL, CUTVÉD.	Nyitottéri czikkek soroként 40 filléért közöltnék. Egyes lap ára 20 fillér.	Működési ár: Egész évre 8 kor. (Külföldre) 12 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor. Hirdetési díjak a legelőbbban számítottak.
--	---	--	---	--

A nép és a törvénytisztelő.

Ha futó pillantást vetünk a megelőző évek folyamán felmerülő bünteselekmények statisztikai adataira, okvetlenül megakad szemünk azon a nagy összegben, mely a hatóságok a ezek közgei ellen elkövetett bünteselekmények mennyiségét jelzi.

Megütözéssel látjuk ezt már azért is, mert alig van Európának egyetlen állama, hol az ilyenül bünteselekmények, a népesség számarányához képest, oly nagy számban fordulnának elő, mint épen nálunk. Alig van törvényeséknél végtárgyalási nap, melyen — különösen a kevésebb műveltségből ne álló egy-kettő a vádlottak padján — alig van lét, a melyben egy-kettőre ki ne mondanák bírának a bűntét. Egyikre, mert a foglalat eszüközöl végrehajtót kintasította a házából, másokra, mert a közgei bírót szidalmazta, a harmadikra, mert a csőzökre, kik őt a tőloaban talált „jóságáért” megzalogolni akarták, — botot emelt stb.

Bizony a kimért büntetés ritkán eszekegy, mert a cselekmény büntetett képez a a törvény rendelkezése szerint börtömben büntetendő. Ha megkérdézzük a szerencsétlen elítélteket — megvannak-e győződve bűnöségükről, — alig akad egy is, a ki igenlőleg válaszolna, sőt mindegyik elkezeredetlen kárhoztatja a törvényt alkalmazókat, mert azt hiszi, hogy ártatlanul szenved. Nem bántalmazott ő — mint a legtöbb mondja — senkit, csupán védte magát, mert erőszakosan elakarták tőle venni azt, a mi az ővé a nem tudta, hogy neki a magáét védeni nem szabad.

E tényekkel szemben önkénytelenül is arra kell gondolnunk, vajjon nincsezeknek némi igazuk, vajjon mi az oka annak, hogy a bünteselekmények oly gyakran fordulnak elő épen nálunk.

Azt mondják sokan, hogy ez a magyar faj függetlenségére hajló jellegének, annak, hogy a magyar ember magánál nagyobb urat alig akar ismerni — tulajdonítatód.

Ez állításnak talán volna is némi jogosultsága, de ha figyelembe vesszük

azt hogy e bünteselekmények az egész országban általában tehát ott is — hol nem a magyar faj a túlyomó — még talán nagyobb arányban fordulnak elő, azt kell hinnünk, hogy ennek más, általánosabb természetű okai vannak.

Felmerül a kérdés, melyek azok az okok, a hogyan lehetne e mindenesetre abnormális állapotot segíteni?

Az egyik fő oka ennek az, hogy a hatósági közgeek, különösen az alsóbb leginkább magából a népből választott vagy kinevezett közgeek nem ismerik jogkörüket, nem tudják, mit szabad és mit nem a néppel szemben tenniük: nincsenek tisztában azzal, hogy miképpen gyakorolják a részük ruházott hatalmat. Mivel védekeznek — és pedig igen gyakran eredménytelen — az e cselekmény miatt vádlottak? Azzal, hogy a foglalatnál nem tartatnak meg a törvényes szabályok, azért állott ennek ellent, hogy vele ez, vagy amaz a hatósági közge erőszakoskodott, s hogy nem világosították lét őt, miért akarják elvinni buzáját, vagy házi butorait, vagy hogy épen a hatóság közgeit ültelgették, szidalmazták, a önévédelmében vagy visszatorlásoké nyult erőszakhoz. Hány közgei bíró, közgei éjjeli őr, csőz, rendőr, de őt hány végrehajtó, pénzügyőr, vándor van, a ki vagy egyáltalában nem tudja jogait és kötelezéseit a nem ismeri a hivatalos eljárásnál követendő szabályokat, vagy ha ismeri is, túllépi a határt, azon hitben, hogy kezében van a hatalom, sőt eljárásában egy magasabb hatalom, az államtalalom védi, s e túllépés által megadja az impulzust arra, hogy az a szegény műveletlen ember, a ki nyomorúságában a hatalom vívőivel szemben ugys bizalmatlan, mert a rémehezendő terheknek ezeknek tulajdonítja, elkezeredik és ellentáll, különösen akkor, midőn arról van szó, hogy fizessen és nincse miből s oda adja életfenntartásához szükséges ingóságait, igazavon marháit.

Bíróságaink rendszerint figyelembe veszik ugyan ezen hatósági tulkpásoakat s felmentik a vádlottat, ha ily körülmö-

nyek beigazoltatnak. Amde hány esetben nem sikerül ezt a szegény vádlottnak bizonyítani, hiszen a legtöbb esetben a hatóság közgein s a vádlotton kívül más érdektelen egyén a cselekményről nincs jelen, ki vádlott védelmét támogatóná, s ha van is, aligha mer tanuskodni a hatalom vívői ellen.

Igy azután bizony gyakran megtörténik, hogy a vádlott elítélteik.

A másik oka ezen bünteselekmények nagy számának — a közge nagy részének műveltségsége, különösen pedig a törvény nem tudása.

Tagadhatatlan, hogy az emberrel vele születik a jogi érzék, a szabad és nem szabad tudata, s még a műveltség legalacsonyabb fokán álló ember is tudja, hogy lopni, gyilkolni, gyújtogatni nem szabad.

Amde eme jogi érzék nagyon primitív, a azt tanítás, nevelés által fejleszteni kell. Az az ember, a ki az anyém és tiéd között nem tud különbséget tenni, a mint nem tudja azt, hogy a talált dolgot nyolcs nap alatt a hatóságnál be kell jelenteni, épen ugy nem fogja tudni azt sem, meddig terjed a bíró, végrehajtó, csőz stb. jogköre, mit szabad azoknak vele szemben tenni. Az ilyen ember aligha képes fel fogni, hogy az a közgei bíró, a ki utóljára is olyan ember mint ő, honnan veszi magának a jogot, hogy őt elcsukaassa, vagy megbírságozza és nem tudja belátni, hogy ő ennek, vagy épen a még kisebb rangú hatósági közgeeknek, engedelmességgel tartozik, ha nem ismeri a törvényt; ha nem tanulja meg, hogy mindez a közérdek szempontjából van így, mely közérdeknek az egyes magát alávetni tartozik, hogy a közérdek képviselőinek a törvény vagy annak rendelkezése adja meg a jogot.

Ez abnormális állapotot tehát akképp lehet és kell segíteni, hogy első sorban a hatóság közgeinek értelmes, hivatásukat ismerő egyének választásának meg, illetve nevezetésének, hogy különösen a néppel közvetlenül érintkező alsóbb hatósági közgeek (bíró, esküdt, közgei rendőr,

éjjeli őr, csőz stb.) hivatalba lépésük kezdetén jogaira, kötelezésekire és eljárásukra nézve kitanítassanak felettes hatóságuk, vagy a törvényeket ismeri kötelező jegyző által, másodszorban — a mi azután az első ok megszüntét is eredményezi, hogy a nék már az iskolában tanítassák a törvények ismeretére, tanulja meg mint gyermek, mik a jogai, mint állampolgár, mint miként közgei lakosnak, viszont mik a kötelezések az állam, a közge és általában a hatósággal szemben, ismerje mi a hatásköre ennek vagy annak a hatósági közgeinek s mennyiben tartozik ezek meghagyásának, rendelkezéseinek engedelmessékedni.

Akkor aztán nem fog oly nagy számot képviselni a hatóságok és hatósági közgeek ellen erőszak bünteselekménye a bűnügyi statisztikában.

Dr. Perjessy Mihály.

A gyümölcs értékesítése Erdélyben.

—n. „Mihelyt sikerül könyves romló anyagot tartóssá tenni, okvetlenül beáll a természeti jölet tetemes gyarapodása is!”

Rége óta a főzések, gyümölcs stb. eltarthatása igen korlátozott időre terjedt, mert ezen anyagok rövid néhány nap alatt erjedésbe illetve rothadásba mennek át. Egy francziának, Appert Frangoisnak azonban 1838. ében hozzás kísérletezés után sikerült ily anyagokat légmentesen elzár edényekben való megőrzés által hosszabb időn át eltarthatóvá tenni.

A modern technika vívmányai által ezen kezelés annyira tökéletesítették, hogy eme tápszerek éveken át raktározhatók, anélkül, hogy minőségük legkevésbé szenvedne.

A művel államokban alig találhatni háztartást, a hol egyik vagy másik konzerv megszokott fogyasztású ezik ne volna. A legváltozókab és általában, mint a világtegment átseelő haljón, a konzerv tért hódított magának és az újabbkori hadseregek élelmezésénél teljesen nélkülözhetelenné vált.

A Svájcban újabb időben a konzervált gyümölcsök a lakosság tetemes részénél a szesz italokat pótolja.

Ily körülmények közt a konzerv-gyártás az utóbbi években váratlan felvirágzásnak indult és a mezőgazdaságra nézve is mindenütt áldásosává vált.

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

R. . . -hez.

Először, hogy megláttalak
Immár akkor tudtam,
Hogy te vagy a legszebb leány
Ebben a faluban.

Tudtam, midőn legelőször
Szóltál hozzám kincsem,
Hogy a földnek náladnál jobb
Teremtése nincsen.

Ideje hogy te is megtudd:
Szereleked virágzál,
Többet érez te, többet nekem
Az egész világnál.

Lóvi K. István.

Üti levél.

Tekintetes szerkesztő ur!

Egyik fővárosi lap tárczájában hasznos tanácsokat olvastam az utasokra vonatkozólag. Ezek szerint az ember először is nem fizeti ki a fizetését és megszórását, másodszor szerez

egy bosszúban alete belyeges czédulát, megcsip két jó barátját, kikkel oda iratja nevüket — a saját nevét — a többi széksége részleteket ráírván, benyújtja valamelyik takarékpénztárhoz, vagy bankhoz. Összeszámol és a fentnevezettek szerepe kivánatai által kiderve utra kel.

Telcsik tudni, a jó tanácsok nálam soha a vesznek kárba, igen fogokony lélekkel vagyok megállya.

En tehát rögtön elhatároztam, hogy utazni megyek.

Ügygyel-bajjal sikerülték az előkészületeim, s nagy lelkesedéssel indultam utazásomra. Gyönyörű tavaszi nap volt, midőn egy kien felváltó város vasuti állomásán leszálltam a vonatról.

„Kocsit nem parancsol?” „Arany nap szálloda”. „his pipa szálloda”. S ezekhez hasonló csalogató kiabálás fogadott a pererron.

De én kezembe vetém kis eszomgomat, gyalog indultam meg a közelben fekvő kis város felé.

Utam temető mellett vezetett el. Mindig szomorú gondolatokat támaszt bennem a temető látása, de ez bizony a szomorúnál is szomorubbakat.

Hogy miért? arról majd máskor beszéltek.

Komoly gondolataimból dobozó zavart fel. Mindjárt gondoltam, hogy valamit parancsolnak.

Megálltam, hogy halljam a rendeletet, melyhez valószínűleg nekem is alkalmazkodnom kell ittlétem alatt.

„Közbirró tétetik! Mindenkik. kinek birtoka van, üsözön czűvek és a „jön melléje, mert holnap a wérnök ur „olgozni fog”.

Nó. — gondoltam magamban — itt birtokosokkal nem lesz találkozásom, de ennek örövendek, mert kisse irigy természetűt áldott meg az Isten.

„Másodszor! Minden gazda, kinek sertése van, köljöje csordába és ne kóboroljon, különben”.

T-hát sertés tulajdonosokkal sem lesz dolgom, mert hisz itt azoknak is tilos a kóborlás. Sokszor láttam gazdag sertés kereskedőket vastag arany láncokkal mellényükön és nagy pocot gyűrűkkel az ujjukon, nagy kevelyon jönni-menni.

Az epe mindig előtűtött a gondolatra, hogy ezek azt hiszik, hogy sőtálnak, pedig, ha ide jönének, majd megtudnák, hogy ők bizony csak kóborognak, sőt azt is csak akkor, majd ha megengedik.

Nagyon helyes. Hányszor gondolkostam a feletle is, vajjon, honnan van az az állandó sertésézés!

Hát bizonyosan a tulajdonosok hirtözölják el. Még jó formán el sem gondoltam mindeneseket, midőn újra hallatszik a doboz hangja, „a kinek birtoka nincs, szessen X. Y. urnak 1 frt 50 krt, különben a sertés csordába föl nem vedődik”.

Mit gondolt tekintetes szerkesztő ur, nem lehetne kizáróközlöni hogy szegényeségi bizonyítvány mellett a tagasági díj elengedtesék?

„Harmadszor! Minden gazda, kinek kutyája van, tegyen szájkosarat, különben meglovődik s meg is büntetődik”!

De már innen csakugyan el nem megyek Gyönyörködni fogok a szájkosaras kutyagazdáknak, kikre a nemcs pincsek és aszakók, a karcos agarak és szemfüles vizslák a kőzgeek házőrűk és vérszomjas mérszéro kutyák kárörvendő tekintettel néznek fel.

Azonban nem, mégsem maradok, látha valamelyik dacsolai merne a szigorú parancsol, s egy iszonyu pillanatban meglovődök. Nem, ezt a látványt nem tudnám elviselni, tovább megyek s ha terhére nem lennek tekintetes szerkesztő ur, legközelebb küldök egy másik városból levelet.

A viszont látásra! Csörgő Kiggyő.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER

Szencziót kelt a gyógyfűkrivonatom, melyet évek hoosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép leheessen meggátolni a megkopaszodást.

Felfedeztem és százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szűnik a hajhullás, korpaképződés és mindennemű fejtörbetetség.

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható gyógyszerárakban és mindenemű illat- és piperecikkek-kereskedésben.

Főraktár: Török József gyógyszerháza, Király-utca 12. sz.

[19] 12-20

Erdélyi főraktár és vezérképviselőség: GÖTH GYULA, illat- és piperecikkek nagykereskedőnél, Gyulafehérvár-Főter.

Vidéki megrendeléseket utánvétellel azonnal csaküszből:

Egyedüli készítő és széjelküldési raktára: Dobé Nándor, ur, női és színházi fodrász, Budapest, Nefelejts-utca 27.

VERESS SÁNDOR dr., megyei tisztí orvos

orvosi rendelője és fogorvosi műterme [97] 1-10 Csik-Szeredában Nagy Ferencz dr. házában. Rendes orvosi tanácskozási idő naponta délután 2-3-ig. Fogorvosi és fogművelési rendelő idő naponta délelőtt 9-12-ig.

374. szám 1900.

Árverési hirdetés.

Alulírt kikötött bírósági végrehajtó ezenel közhírré teszi, hogy a székeludvarhelyi kir. törvényszék 1900 évi V. 697. polg. számú végzése folytán dr. Kovács Mór ügyvéd által képviselt Gyertyánffy János fia székeludvarhelyi lakos felsera részére Öv. Szakács Gergelyné cskaszendomokosi alprer ellen 370 kor. 96 fill. kövvelés a jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperenstől lefoglalt és 1320 koronára becsült ingóságokra a csik-szeredai kir. járásbíróág 1900 évi V. 214. számú végzésével a további eljárás elrendeltévé, annak az alap és fel-foglaltaták követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, végrehajtást szennved lakásán Csik Szendomokosi leendő megtartása határidőül 1900. évi május hó 25-ik napján délelőtt 8 órája kitűzték, a május 10-ig bíróság leinglalt sertés, lovak, birakok, bikák, borjú, varrógép, tehen és székér a legkövet igérőnek kézpénzheztes mellett, szükség esetén becsúson ams el fognak adani.

Felhívának mindazok kik az elárverzendő ingóságok vételárából a vég-hajtat követelést megelőző kielégítéshez jogot tartának, a mennyiben részükre a foglalás korában eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi bejelentériket az árverés megkezdéséig alulírt kikötött írásban teadták, vagy pedig szóval bejelentéssel ne mulaszták, mert különben csak a vételár fölértégre fognak utaltatni.

Kelt Csikszere, 1900. ápr. hó 7. napján.

[95] 1-1

Keresztos Gyula, kir. bír. végrehajtó

Hirdetés.

Közhírré tételek, miszerint a Csik-Szent-Péter rón. kath. egyházmegye tulajdonát képező Bálványos nagyhavas büttjében, a Nyágúj Miklós, Nyágúj Demter, Árgyelán Miklós és Jónás Buzád Tórnáné által külön-külön birt kaszáló helyek, valamint az llyesán Nagy Vasziné által a Rakottyas havasban birt kaszáló és legelő birtok, Csik-Várdotfalván a nevezett egyházmegye plebánia lakában 1900. május 6-án d. u. 2-4 óra közt tehető szóbeli ajánlat után a legkövet igérőnek 1900 ik évre haszonbérbe fog adatni.

Feltételek a plebánia lakban bármikor betekinthetők. [96] 1-1 Csik-Várdotfalván. 1900. április 23

Kassay Lajos, Csiszer Pál, plebános. egyh. megyei gondnok.

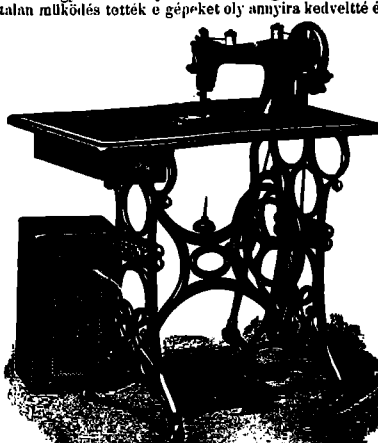
Hirdetés.

A csik-szentkirályi téglagyáruól 200 ezer előrendü téglá, egy téglasajtoló hozzá valókkal, három száraztűszin. egy lakház, egy deszkából való raktár, 200 szál két czolosa és 200 fűző deszka, egy jóminőségű fecskendő, 12 drb talicska, egy takarékos tüzelő, több drb. vasasó, kapu és vaskapocs a más felszerelések Csik-Szkerályon 1900. évi április 29-én, vasárnap délután 2 órakor a telep helyiségén nyílt árverésen kézpénz fizetés mellett elognak adatni. Miről érdekeltek értenitettek.

[94] 1-1

A téglagyár egyesület.

Advertisement for Singer and Naumann sewing machines. Includes text: 'Olcsó és pontos kiszolgálás.', 'Van szerencsém a nagyrödmű közönség tudomádra hozni, hogy Csik-Szeredában Singer és Naumann-féle varrógépekből nagy raktárt rendeztem be.', 'Ezen varrógépek előnye más gyártmányokkal szemben a gyártásra használt kitűnő minőségű anyagban és a technika ezen téren elért legújabb vívmányai szerinti gyártásban rejlenek. Tarósság, szabatos csinos kivétel és könnyű zajtalan működés tettek e gépeket oly annyira kedvelté és elterjedté.

Továbbá nálam beszerezhetők a gépekhöz szükséges szálak, olajosok, csavarhuzok, hajók és mindenféle számú tűk stb. felszerelések. Versenyképes körképáratok megvételre követtik. Ugyszintén a tavaszi szezonra megérkeztek a legkittünőbb honi gyártmányu gyapjú szövetek. Magánnot a n. é. közönség jóakaratu pártfogásába ajánva maradtam teljes tiszteléssel Jakab József, férfi-szabó Csik-Szeredán.

[31] 6-6

Jakab József, férfi-szabó Csik-Szeredán.

Varrógépek csakély részleltizetésére.

Advertisement for a German agricultural cooperative: 'Most jelent meg: A németországi mezőgazdasági szövetkezetek írta Paris Frigyes, csik-szeredai kir. ügyész és kapható Györgyjakab Márton utóda könyvkereskedésében Csik-Szeredában. Ára 1 korona 20 fillér, postán küldve 10 fillérel több.'

Advertisement for a land sale: 'Eladó Csik-Csekefalván, az országot mentén a Kömény Gábor tulajdonát képező pusztá beltelek. Értekezhetni lehet a tulajdonossal Csik-Csekefalván. [83] 3-3'

Advertisement for a lottery: 'VI-ik osztály sorsjátékra alolított nagyobb mennyiségű sorsjegyet szerzett be, hogy ez által a szerencsésjeit kereső közönség igényeit kielégíttesse a egyben módot nyujt arra, hogy a közönséget az ország minden részéből kelletlen kínálók mindenféle levonásai és felszámítandó költségektől megkímélje. — A húzókat szigoruan nyilván tartja s az esetleges nyereményeket titoktartással azonnal minden levonás nélkül fizeti Csik-Szeredán, 1900. évi április hóban. Huzás már május hó 17. és 18-án kezdődik. Árak az első húzásra: Korona: 1/4 1.50, 3/4 3.—, 1/2 6.—, 1/1 12.— [90] 2-3 A pénzváltóbank, Csik-Szereda.

Advertisement for Mustos Mustar: 'Érdekezniél sohase hiányozzék. A megyei mezőgazdasági és ipari kiállítás a legnagyobb éremmel kitűntetve. Melyik a leg egészségesebb és a legolcsóbb és a legizetesebb fűszer mindennemű húsételekhez. Az általánosan elismert ERDÉLYI MUSTOS MUSTAR! világon szót, fűszere, kitűnő ízű. 1 üveg 4 200 gramm — 80 fillér. 1 üveg 4 350 gramm — 1 korona. 1 kilo üveg nélkül — 2 korona. dízezen kitűntött üvegekben. — Nagyobb megrendelés esztére különös árkedvezmény. — Hűvös és száraz helyen tartandó! Kaphatók Csik-Szeredában: Nagy Gyula, csk-üveg és fűszerkereskedésében. Nagyszombaton: Fuchs Lajos, Klein M. János, "Concordia" kereskedelmi részvényárterezség. Östrier Gusztáv, Wagner J. Ferencz, Heissnerberger J. A., Homn Fr. Billek János, Simons M. G., Ballmann Gyula, Binder Fr., Mühlsteifen Rudolf, Bukarestben: Rhot G. Boesteroson: Nöner J. Berethalomban: Salzer Mihály, gyógyszerárterezség. Györgyudon: Kozmál János fia. György-Tölgyesen: Görög & Javorinszky. Brassóban minden esemény és előkelőbb fűszerárterezsében. Medgyesen: Uj. Busch János és Schimmel Márton. Szegedben: Gross Fr. János. Segesvárt: Trutsch E. J. és tá. Mieselbacher J. B. Bécsben: Beitenstein J. esomegkereskedés. Különösen kaphatók minden esemény és előkelőbb fűszerkereskedésében. [80] 10-10 Először élyi mustárgyár HORNING GYULA, Brassó.

Advertisement for beer: 'Pártoljuk a hazai ipart. A székelyföldön sok olyan sör kerül forgalomba mely nem idevaló gyártmány, pedig Búnger Albert, marosvásárhelyi sörfőzdéjében olyan sör készül, mely bátran vetekedhetik a kőbnyaival avagy bármely más külföldi gyártmánnyal. Kérjük annál fogva a nagyrödmű közönséget a székely ipart pártolni és a vendéglobben csakis Marosvásárhelyi sört követelni. Pártoljuk a hazai ipart.